[2019] 1 ਐੱਸ. ਸੀ.ਆਰ. 270

ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਹਰਿਆਣਾ (ਬੀ ਅਤੇ ਆਰ) ਸ਼ਾਖਾ

ਬਨਾਮ

ਮੈਸਰਜ਼ ਜੀ.ਐਫ. ਟੋਲ ਰੋਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 27)

ਜਨਵਰੀ 03, 2019

[ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ ਅਤੇ ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 - ਧਾਰਾਵਾਂ 15, 15 (2) - ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਅਤੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਥਾਂ - ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ - ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ - ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ - ਭਾਰਤੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ-ICA ਨੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਕਿ ਰਾਜ ਦਾ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਸ ਦੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਸ਼ੱਕੀ - ਰਾਜ ਨੇ ਬਦਲਵੇਂ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ 30 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ - ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ICA ਨੇ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇੱਕ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਵੀ - ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਾਰਾ 15 ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ - ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ - ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਧਾਰਾ 15 (2) ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਜੋ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਦਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ

ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ICA ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ - ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ICA ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ICA ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ - ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਵਾਜਬ ਖਦਸ਼ੇ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਆਪਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਐਸ. ਨਿੱਜਰ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਨੂੰ ਇਕਲੌਤਾ ਵਿਚੋਲਗੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

XXXXXX

ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਹਰਿਆਣਾ (ਬੀ ਅਤੇ ਆਰ) ਸ਼ਾਖਾ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਜੀ.ਐਫ. ਟੋਲ ਰੋਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ 271

ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹਾ :1.1 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (2) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ। ਧਾਰਾ 15 (2) ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਦਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਬਦਲਵੇਂ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੂਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 15 (2) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਹ

ਲੋੜਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਬਦਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। [ਪਾਰਸ 3.1, 3.2] [276-F-H; 277-C]

1.2 ਖੰਡ 39.2.2. ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਰੇਕ ਧਿਰ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ICA ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 3.3] [277-C-D]

1.3 ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਾਜ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ 'ਤੇ ICA ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ 30 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ICA ਨੇ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ। ICA ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਭਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਾਜ ਦਾ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ICA ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ICA ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ICA ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। [ਪਾਰਸ 3.4, 3.5] [277-E-G]

1.4 1996 ਦਾ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਸਾਬਕਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਸਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 3.9] [278-F-G]

1.5 ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਧੇ ਹੋਏ 1996 ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ 2015 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਨੇ 1996 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿਚ ਪੰਜਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਪੰਜਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਅਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 1 ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ। ਐਂਟਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਸਲਾਹਕਾਰ, ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ "ਇੱਕ ਹੈ" ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀਸ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ/ਵਰਤਮਾਨ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਸਲਾਹਕਾਰ, ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਵਿਚੋਲਗੀ ਜਿਸਦਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ "ਕੋਈ ਹੋਰ" ਅਤੀਤ ਜਾਂ ਵਰਤਮਾਨ "ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸੰਬੰਧ" ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਂਟਰੀ 1 ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ "ਹੋਰ", ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। "ਹੋਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਪਿਛਲੇ / ਸਾਬਕਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। [ਪੈਰਾ 3.10] [278-G-H; 279-B-D]

1.6 ICA ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਗੰਜਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲਗੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਵਾਜਬ ਖਦਸ਼ੇ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ

ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਸੀ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲਗੀ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਏਗਾ। ਸਿਰਫ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀ 2015 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ICA ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ [ਪਾਰਸ 3.11,3.12][279-ਈ-ਜੀ]

1.7 ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਐਸ. ਨਿੱਜਰ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਨੂੰ ਇਕਲੌਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ । ICA ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕਲੌਤਾ ਵਿਚੋਲਗੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਠਿਤ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 4] [279-H; 280-A-C]

XXXXXX

ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਹਰਿਆਣਾ (ਬੀ ਅਤੇ ਆਰ) ਸ਼ਾਖਾ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਜੀ.ਐਫ. ਟੋਲ ਰੋਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ 273

ACC ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਗਲੋਬਲ ਸੀਮੈਂਟਸ ਲਿਮਟਿਡ (2012) 7 SCC 71: [2012] 6 SCR 215 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਲੋਕਾਬੈਲ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਬੇਫੀਲਡ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ 2000 (1) All ER 65; ਵਸਤੂਆਂ ਦੀਆਂ Re-ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (ਨੰਬਰ 2) 2002 (1) All ER 465 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
[2012] 6 SCR 215	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 3.2

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 27

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ 2017 ਦੇ CR ਨੰਬਰ 3279 (O ਅਤੇ M) ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 01.03.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ।

ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, AAG, ਸੁਨਾਕਸ਼ੀ ਗੁਪਤਾ, ਆਲੋਕ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਵਿਸੇਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਗੋਪਾਲ ਜੈਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸਲੀਮ ਇਨਾਮਦਾਰ, ਹਸਨ ਮੁਰਤਜ਼ਾ, ਆਦਿੱਤਿਆ ਪਾਂਡਾ, ਰਵੀ ਸਹਿਗਲ, ਪ੍ਰਬਲ ਮਹਿਰੋਤਰਾ, ਮੈਸਰਜ਼ ਖੇਤਾਨ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ

ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਜੇ.

ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ(Leave granted)

1. ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਸੀ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 3279/2017 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਿਤੀ 01.03.2018 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ।

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਤੱਥ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

XXXXXX

2.1. 12.12.2008 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 - ਮੈਸਰਜ਼ ਜੀ.ਐਫ. ਟੋਲ ਰੋਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। BOT (ਬਿਲਡ, ਓਪਰੇਟ ਅਤੇ ਤਬਾਦਲਾ) ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਗੁੜਗਾਓਂ-ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਰੋਡ ਅਤੇ ਬੱਲਭਗੜ੍ਹ-ਸੋਹਣਾ ਰੋਡ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਸੰਚਾਲਨ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਕੰਮ ਦੇ ਠੇਕੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ।

2.2. 31.01.2009 ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਕ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਮਿਆਦ 31.05.2009 ਤੋਂ 24 ਮਹੀਨੇ ਸੀ। ਉਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਧਾਰਾ ਸੀ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:
"39.2 ਵਿਚੋਲਗੀ

39.2.1. ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਵਾਦ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੰਡ 39.1 ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖਾਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਖੰਡ 39.2.2 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੁਕਤ

ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੇਠਾਂ ਉਪ- ਖੰਡ (b) ਅਜਿਹੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਭਾਰਤੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ।

39.2.2. ਤਿੰਨ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਬੋਰਡ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇਕ ਧਿਰ ਇਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਭਾਰਤੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

2.3. ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 - ਮੈਸਰਜ਼ ਜੀ.ਐਫ. ਟੋਲ ਰੋਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ 30.03.2015 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ - ਭਾਰਤੀ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਕੌਂਸਲ ("ICA") ਨੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਖੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ICA ਨੂੰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। 05.05.2015 ਨੂੰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 - ਮੈਸਰਜ਼ ਜੀ.ਐਫ. ਟੋਲ ਰੋਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨੇ ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਇੰਜੀਨੀਅਰ-ਇਨ-ਚੀਫ - ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ- ਰਾਜ ਨੇ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਮੁਖੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ.ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 08.06.2015 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

2.4. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 - ICA ਨੇ ਮਿਤੀ 03.08.2015 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ

ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਦੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 - ICA ਨੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ।

XXXXXX

ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਹਰਿਆਣਾ (ਬੀ ਅਤੇ ਆਰ) ਸ਼ਾਖਾ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਜੀ.ਐਫ. ਟੋਲ ਰੋਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ 275

ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 - ICA ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਾਬਕਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲਗੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

24.09.2015 ਨੂੰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 - ਮੈਸਰਜ਼ ਜੀ.ਐਫ. ਟੋਲ ਰੋਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ - ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ.ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 - ICA ਨੇ ਉਕਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

2.5. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 - ICA ਨੇ ਆਪਣੇ 30.10.2015 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ.ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ- ਰਾਜ ਨਾਲ ਇਸਦੇ ਸਾਬਕਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 - ICA ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ.ਕੇ.

ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
2.6. ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਨੇ 16.11.2015 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 - ICA ਨੂੰ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 - ICA ਨੇ 23.11.2015 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ - ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇੱਕ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਵੀ।

2.7. ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 - ICA ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਨੇ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੰਸੀਲੀਏਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1996 ("ਐਕਟ") ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ।

2.8. ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਉਠਾਇਆ।

08.12.2016 ਨੂੰ, ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਤਹਿਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰੇਗਾ।

XXXXXX

2.9. ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ 27.01.2017 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਖ-ਰਖਾਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

2.10. 27.01.2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ- ਰਾਜ ਨੇ 2017 ਦਾ ਸੀ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 3279 ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਵਲ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

2.11. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ 01.03.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਸਿਵਲ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਢੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਚੁੱਪ ਹੈ, ਲਾਗੂ ਨਿਯਮ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚੋਲਗੀ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ICA ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 25 ਅਤੇ 27 ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

2.12. ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 16 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ 12.05.2018 ਦੇ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਗੈਰ-ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2.13. ਮਿਤੀ 01.03.2018 ਅਤੇ 12.05.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਾਜ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

3. ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

3.1. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 15 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ।

ਧਾਰਾ 15 (2) ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਦਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਬਦਲਵੇਂ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੂਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (2) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

XXXXXX

ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਹਰਿਆਣਾ (ਬੀ ਅਤੇ ਆਰ) ਸ਼ਾਖਾ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਜੀ.ਐਫ. ਟੋਲ ਰੋਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ 277

"15. ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਅਤੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦਾ ਬਦਲ -

(1) ...

(2) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਬਦਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

3.2. ਧਾਰਾ 15 (2) ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਇਹ ਲੋੜਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਣ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਦਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ACC ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਗਲੋਬਲ ਸੀਮੈਂਟਸ ਲਿਮਟਿਡ[1] ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੂਲ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਮਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਕ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਸਮਝੌਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

3.3. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਖੰਡ 39.2.2. ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਹਰੇਕ ਧਿਰ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰੇਗੀ, ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ICA ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

3.4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ- ਰਾਜ ਨੇ 16.11.2015 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ 'ਤੇ ICA ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ

ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ 30 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ICA ਨੇ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ। ICA ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਭਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਦਾ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ICA ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਖੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ।

3.5. ICA ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ICA ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ।

3.6. ਸ੍ਰੀ ਐਮ.ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ICA ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਇਤਰਾਜ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਅਤੇ 1996 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ।

---

[1] (2012) 7 SCC 71

XXXXXX

3.7. ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਇਤਰਾਜ਼ -ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਸਾਲਸੀ ਨੂੰ ICA- ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਇਤਰਾਜ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲਗੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

3.8. ਉਕਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ- ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲਗੀ ਇੱਕ ਚੀਫ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸੀ ਜੋ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਿਰਪੱਖ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸੂਚਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੀ।

ਲੋਕਾਬੈਲ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਬੇਫੀਲਡ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼[2], ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:

"ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਤਰਾਜ਼ ਓਨਾ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ (ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ) ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ (ਨੰਬਰ 2)[3] ਨੇ ਪੱਖਪਾਤ ਲਈ 'ਅਸਲ ਖਤਰੇ' ਟੈਸਟ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ:

ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਨਿਰੀਖਕ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢੇਗਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ।

3.9. 1996 ਦਾ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਸਾਬਕਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਸਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।

3.10. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਧੇ ਹੋਏ 1996 ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ 2015 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਨੇ 1996 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿਚ ਪੰਜਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਐਂਟਰੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

---

[2] 2000 (1) All ER 65

[3] 2002 (1) All ER 465

XXXXXX

ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਹਰਿਆਣਾ (ਬੀ ਅਤੇ ਆਰ) ਸ਼ਾਖਾ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਜੀ.ਐਫ. ਟੋਲ ਰੋਡ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ 279

"ਧਿਰਾਂ ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਾਲ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ

1. ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਸਲਾਹਕਾਰ, ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਤੀਤ ਜਾਂ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਪੰਜਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਅਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 1 ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ। ਐਂਟਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਸਲਾਹਕਾਰ, ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ "ਇੱਕ ਹੈ" ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ/ਵਰਤਮਾਨ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਸਲਾਹਕਾਰ, ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹੋਵੇ।

ਇੱਕ ਵਿਚੋਲੇ ਜਿਸਦਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ "ਕੋਈ ਹੋਰ" ਅਤੀਤ ਜਾਂ ਵਰਤਮਾਨ "ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸੰਬੰਧ" ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਂਟਰੀ 1 ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ "ਹੋਰ", ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਸਲਾਹਕਾਰ ਜਾਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। "ਹੋਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਪਿਛਲੇ / ਸਾਬਕਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

3.11. ICA ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ.ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਵਾਜਬ ਖਦਸ਼ੇ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਸੀ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਚੋਲਗੀ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਏਗਾ। ਸਿਰਫ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ 2015 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ICA ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

3.12. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 2017 ਦਾ ਸੀ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 3279 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਿਤੀ 01.03.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4. ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਖੰਡ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕੋ ਵਿਚੋਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਪੈਨਲ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

XXXXXX

ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ 31.01.2009 ਦੇ ਰਿਆਇਤ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਐਸ.ਨਿੱਜਰ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਨੂੰ ਇਕਲੌਤਾ ਵਿਚੋਲੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ।

ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 05.12.2015 ਨੂੰ ICA ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕਲੌਤਾ ਵਿਚੋਲਗੀ ਪਹਿਲਾਂ ਗਠਿਤ ਆਰਬਿਟਰਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਇਕਲੌਤਾ ਆਰਬਿਟਰੇਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi